

VAI TRÒ CỦA NGHI LỄ TRONG NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI NHÂN DÂN VIỆT NAM HIỆN NAY

NGUYỄN THỊ MINH THU*

Tóm tắt: Nghi lễ trong nhà trường Quân đội nhân dân Việt Nam hiện nay đóng vai trò quan trọng trong giáo dục và rèn luyện học viên, góp phần hình thành phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ”. Thông qua các nghi lễ truyền thống, nhà trường quân đội giáo dục sâu sắc về truyền thống yêu nước, lý tưởng cách mạng; xây dựng ý thức tổ chức kỷ luật, lễ tiết tác phong chính quy; bồi đắp tinh thần đoàn kết, niềm tự hào và trách nhiệm của quân nhân đối với Tổ quốc. Nghi lễ được thực hiện trang trọng, thống nhất cũng góp phần tạo dựng môi trường văn hóa sư phạm quân sự mẫu mực, nâng cao hiệu quả đào tạo. Trong bối cảnh mới, việc tổ chức nghi lễ cần tiếp tục được phát huy một cách sáng tạo, tránh hình thức, nhằm giữ vững và lan tỏa những giá trị văn hóa, truyền thống tốt đẹp của Quân đội nhân dân Việt Nam.

Từ khóa: nghi lễ, nhà trường quân đội, văn hóa quân sự, bộ đội Cụ Hồ.

Abstract: Rituals in military schools of the Vietnam People's Army play a crucial role in educating and training cadets, helping forge the exemplary qualities of “Uncle Hồ's Soldiers.” Through traditional ceremonies, military schools instill patriotic traditions and revolutionary ideals, build strict discipline and formal military etiquette, and foster solidarity, pride, and a sense of responsibility among soldiers towards the Nation. Properly and uniformly conducted rituals also contribute to creating a model cultural-educational environment in military institutions and enhance training effectiveness. In the current context, it is important to creatively uphold these rituals while avoiding formalism, in order to preserve and spread the fine cultural and traditional values of the Vietnam People's Army.

Keywords: ritual, military school, military culture, Uncle Hồ's soldiers.

Nghi lễ là một thành tố văn hóa quen thuộc trong đời sống xã hội, gắn liền với các sinh hoạt tổ chức và cộng đồng. Từ góc độ văn hóa học, nghi lễ (ritual) là một hình thức thực hành xã hội có tính lặp lại, bao gồm chuỗi hành động, nghi thức mang ý nghĩa biểu trưng nhất định. Trong môi trường giáo dục quân sự, nghi lễ mang những đặc thù riêng, vừa tuân theo khuôn mẫu truyền thống quân đội, vừa gắn với nhiệm vụ giáo dục - đào tạo (GDĐT) con người. Với chức năng đào tạo đội ngũ sĩ quan tương lai cho quân đội, nhà trường Quân đội nhân dân Việt Nam (QĐNDVN) luôn coi trọng việc tổ chức các nghi lễ như một công cụ giáo dục hiệu quả. Trong giai đoạn hiện nay, công tác GDĐT trong quân đội đứng trước nhiều yêu cầu mới, vừa phải tiếp thu khoa học kỹ thuật hiện đại, vừa giữ vững bản sắc văn hóa quân sự và dân tộc. Vì vậy, việc tổ

chức và phát huy vai trò của các nghi lễ trong nhà trường quân đội càng được chú trọng, nhằm tạo nên môi trường sư phạm quân sự mẫu mực, hình thành nhân cách, phẩm chất cho học viên. Bài viết tập trung phân tích những vai trò chủ yếu của nghi lễ trong nhà trường

1. Khái niệm và đặc điểm nghi lễ trong nhà trường QĐNDVN hiện nay

Trong quân đội, nghi lễ thường gắn liền với những nghi thức, lễ tiết được tiến hành mang tính trang trọng, chính quy, thống nhất. Khác với nghi lễ tôn giáo hay dân gian, nghi lễ quân đội mang nội dung thể tục và mục đích giáo dục kỷ luật rõ rệt.

Nghi lễ trong nhà trường quân đội được hiểu là những hoạt động có tính nghi thức trang trọng, được tổ chức theo quy định của quân đội nhằm đánh dấu hoặc kỷ niệm các sự kiện quan trọng trong quá trình

giáo dục, huấn luyện. Nghi lễ phản ánh nét đẹp văn hóa chính quy trong quân đội, thể hiện sự tôn trọng kỷ luật, truyền thống và tinh thần tập thể. Thông qua nghi lễ, các giá trị cốt lõi của quân đội như lòng trung thành với Tổ quốc, tinh thần trách nhiệm, tinh đồng chí đồng đội, phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ”... được truyền tải một cách sinh động và thấm nhuần vào nhận thức, tình cảm của mỗi cán bộ, học viên. Nghi lễ cũng tạo nên môi trường giáo dục đặc thù của nhà trường quân đội, nơi mọi hoạt động đều diễn ra dưới khuôn khổ tổ chức chặt chẽ, góp phần rèn luyện cho học viên tác phong nghiêm túc, ý thức tổ chức kỷ luật và thái độ đúng đắn ngay từ trên ghế nhà trường.

Nghi lễ bao gồm nhiều hình thức phong phú, nề nếp, trở thành một nét đẹp văn hóa trong đời sống mỗi nhà trường. Bên cạnh các nghi lễ chung của quân đội như chào cờ, phát động thi đua, kết nạp, trao thưởng, thăng quân hàm, kỷ niệm ngày thành lập QĐNDVN (22-12), dâng hương, báo công... các nhà trường còn tổ chức nghi lễ giáo dục theo kế hoạch năm học. Lễ khai giảng năm học mới được cử hành trọng thể với sự tham gia của lãnh đạo, chỉ huy, các khách mời cùng toàn thể cán bộ, giảng viên, học viên, nhân viên chiến sĩ nhằm tạo động lực phấn đấu ngay từ đầu năm học. Cuối mỗi khóa học, lễ tốt nghiệp, trao bằng và tuyên thệ diễn ra trang nghiêm, đánh dấu bước trưởng thành của học viên sĩ quan, đồng thời quán triệt nhiệm vụ cho các tân sĩ quan trước khi về đơn vị công tác. Lễ kỷ niệm ngày Nhà giáo Việt Nam (20-11) được tổ chức trọng thể với nhiều hoạt động sôi nổi tôn vinh người thầy và bồi dưỡng tinh thần hiếu học.

Dù hình thức và quy mô khác nhau, điểm chung của các nghi lễ này là diễn ra theo một trình tự trang nghiêm, thống nhất theo quy định chặt chẽ của Cục Quân huấn - Bộ Tổng tham mưu trong văn bản “Hướng dẫn tổ chức nghi lễ trong Quân đội”; có sự tham dự của cán bộ, giảng viên, học viên trong nhà trường (có khi cả đại biểu cấp trên, khách mời) và luôn gắn với các biểu tượng thiêng liêng của quân đội như Quân kỳ Quyết thắng, Quốc kỳ, Quốc ca, chân dung Chủ tịch Hồ Chí Minh, quân hiệu, khẩu hiệu, nhạc hành khúc, quân phục chỉnh tề.

Một đặc điểm nữa là nghi lễ trong nhà trường quân đội vừa mang tính kế thừa truyền thống vừa có sự cập nhật phù hợp với môi trường giáo dục hiện đại, góp phần bồi dưỡng tinh thần hiếu học, tôn vinh sự nghiệp giáo dục trong môi trường sư phạm quân

sự. Có thể nói, nghi lễ không phải là những khuôn thức cứng nhắc, mà luôn được các nhà trường vận dụng sáng tạo nhằm đạt mục tiêu giáo dục tốt nhất, góp phần tạo nên sức mạnh tổng hợp trong sự nghiệp “trồng người” đặc thù của quân đội.

2. Vai trò của nghi lễ trong nhà trường quân đội hiện nay

Nghi lễ là công cụ giáo dục đặc thù trong môi trường quân sự. Nếu được tổ chức tốt, nghi lễ sẽ phát huy nhiều tác dụng tích cực đối với quá trình hình thành nhân cách và bản lĩnh của người học viên sĩ quan. Dựa trên kết quả quan sát thực địa và khảo sát ý kiến đánh giá của 173 cán bộ, giảng viên và 507 học viên tại 3 nhà trường (Học viện Kỹ thuật quân sự, Học viện Chính trị - Bộ Quốc phòng, Trường Sĩ quan Pháo binh), có thể khái quát một số vai trò nổi bật của nghi lễ trong nhà trường quân đội hiện nay như sau:

Một là, giáo dục truyền thống cách mạng và lý tưởng yêu nước

Một trong những vai trò nổi bật nhất của nghi lễ ở các nhà trường quân đội là giáo dục truyền thống, hun đúc lý tưởng cách mạng cho học viên. Kết quả khảo sát cho thấy, có tới 91,9% cán bộ, giảng viên và 81,3% học viên tại 3 nhà trường được hỏi đồng ý rằng nghi lễ góp phần giáo dục truyền thống, lòng yêu nước, niềm tự hào dân tộc và lý tưởng cách mạng trong môi trường sư phạm quân sự.

Trong những dịp kỷ niệm, các nhà trường thường tổ chức mít tinh, sinh hoạt chính trị có tính nghi lễ. Tại đó, cán bộ, giảng viên, học viên được ôn lại quá khứ hào hùng, qua đó bồi đắp trong học viên niềm tự hào dân tộc và lý tưởng cách mạng. Các nghi lễ như Lễ thấp nền tri ân các anh hùng liệt sĩ vào dịp 27-7, Lễ báo công Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Lăng Bác hay Lễ hứa quyết tâm tại Khu Tưởng niệm K9... càng làm tăng hiệu quả giáo dục đạo lý “uống nước nhớ nguồn”, khơi dậy lòng biết ơn sâu sắc và ý chí noi gương các thế hệ đi trước. Bên cạnh đó, nghi lễ quân đội còn chuyển tải sinh động lý tưởng của Đảng, tư tưởng của Bác Hồ. Lời thề danh dự trong lễ tuyên thệ, lời hứa “Xin thề” trong lễ chào cờ hàng tuần... đều chứa đựng lý tưởng “phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân” mà mỗi quân nhân đều khắc cốt ghi tâm. Những hoạt động này tạo dấu ấn mạnh mẽ, giúp học viên nhận thức rõ hơn giá trị của độc lập tự do, từ đó xác định đúng lý tưởng, mục tiêu phấn đấu trong quân ngũ.

Thông qua nghi lễ, lịch sử và truyền thống vẻ vang của QĐNDVN được tái hiện sinh động, giúp thế hệ trẻ hiểu sâu sắc và tự hào về những chiến công, thành tích của lớp cha anh. Từ đó, công tác giáo dục truyền thống và chính trị tư tưởng trong nhà trường quân đội được triển khai hiệu quả, nhẹ nhàng mà thấm thía. Những bài học lịch sử không còn khô khan trên sách vở, mà sống động trong lễ nghi trang trọng; lý tưởng cách mạng không chỉ là khẩu hiệu, mà trở thành lời thề danh dự, thành hành vi cụ thể mà học viên thực hiện. Đây chính là nét độc đáo của môi trường giáo dục quân sự, nơi giáo dục lòng yêu nước và lý tưởng cách mạng cho thế hệ trẻ.

Hai là, rèn luyện ý thức kỷ luật và lễ tiết, tác phong quân nhân

Đặc điểm nổi bật của môi trường quân sự là tính kỷ luật cao, trong đó, hệ thống nghi lễ là một phương tiện hữu hiệu để rèn luyện ý thức tổ chức kỷ luật, lễ tiết, tác phong, xây dựng phong cách và bản lĩnh của người quân nhân. Theo khảo sát, có 82,1% cán bộ, giảng viên và 62,9% học viên đồng ý rằng nghi lễ quân đội giúp rèn luyện kỷ luật và phong cách chính quy. Khi tham gia nghi lễ, quân nhân phải tuân thủ nghiêm các quy định về mang mặc trang phục, tổ chức đội hình, nghi thức chào, báo cáo, chào cờ, động tác đội ngũ, đọc lời thề, tuyên thệ... Đây là nét văn hóa đặc trưng trong quân đội, góp phần hình thành thói quen, tác phong chuẩn mực từ sớm cho học viên trong quá trình đào tạo, đồng thời giữ gìn và phát huy phẩm chất cao đẹp của bộ đội Cụ Hồ.

Thực tế tại các nhà trường quân đội, những đơn vị duy trì nghi lễ tốt thì lễ tiết tác phong của học viên rất tiên bộ: bước đi, xưng hô, chào hỏi, báo cáo đều thống nhất, gọn gàng; ngược lại, nơi nào xem nhẹ nghi lễ thì dễ dẫn tới hiện tượng học viên tác phong lỏng lẻo, kém nền nếp. Do đó, các nhà trường luôn xác định duy trì nghiêm lễ tiết, kỷ luật vừa là mục tiêu, vừa là phương tiện giáo dục. Công văn số 3775/QH-ĐL của Cục Quân huấn (Bộ Tổng Tham mưu, 2024) đã quán triệt các đơn vị quân đội phải tăng cường kiểm tra, chấn chỉnh việc chấp hành lễ tiết, tác phong; bởi lẽ “duy trì nghiêm kỷ luật quân đội, lễ tiết tác phong quân nhân là góp phần tạo sự đoàn kết, thống nhất, nâng cao kỷ cương, sức mạnh chiến đấu của quân đội ta”. Lời khẳng định này nhấn mạnh rằng rèn luyện kỷ luật qua nghi lễ không chỉ

để mỗi cá nhân tốt hơn, mà còn nâng sức mạnh chung của toàn quân.

Như vậy, rèn luyện kỷ luật qua nghi lễ không chỉ giúp quân nhân hình thành thói quen và nếp sống kỷ luật một cách tự nhiên mà còn nâng sức mạnh chung của toàn quân. Đặc biệt, việc chấp hành nghiêm ngặt từ khâu chuẩn bị đến thực hành nghi lễ giúp hình thành cho mỗi học viên tinh thần tự giác và thái độ nghiêm túc đối với kỷ luật chung, góp phần giáo dục ý thức tôn trọng và chấp hành điều lệnh, quy định của quân đội. Đây chính là những phẩm chất cần thiết để xây dựng quân đội “cách mạng, chính quy, tinh nhuệ” trong giai đoạn mới.

Ba là, hun đúc tinh thần đoàn kết, niềm tự hào và trách nhiệm

Nghi lễ còn là “chất keo” gắn kết tinh thần tập thể, khơi dậy niềm tự hào quân ngũ và ý thức trách nhiệm ở mỗi học viên. Nhận định này được 78,6% cán bộ, giảng viên và 63,1% học viên tại các nhà trường khảo sát đồng tình. Trước hết, các nghi lễ tạo ra biểu tượng chung và trải nghiệm chung cho tập thể học viên. Khi cùng đứng dưới Quốc kỳ, Quân kỳ Quyết thắng hô to 2 từ: “Xin thề” hay cùng hát bài ca truyền thống, mỗi quân nhân đều cảm nhận được sự kết nối trong một tập thể cùng chung niềm tin, lý tưởng. Song song đó, nghi lễ cũng là phương tiện xây dựng niềm tin và tự hào tập thể. Mỗi lần nhà trường tổ chức lễ duyệt binh, diễu hành hoặc đón nhận phần thưởng, danh hiệu thi đua, học viên đều cảm thấy tự hào về đơn vị mình. Hình ảnh lá cờ truyền thống của trường tung bay, những hàng quân nhip bước oai nghiêm trước lễ đài vừa tạo ấn tượng với người xem, vừa nâng cao lòng kiêu hãnh cho chính người tham gia. Điều này kích thích mỗi người cố gắng hơn để giữ gìn danh dự tập thể, đóng góp vào thành tích chung.

Ngoài ra, nghi lễ quân đội còn tạo môi trường để biểu dương, khen thưởng kịp thời, từ đó động viên tinh thần phấn đấu của học viên. Những buổi lễ trao thưởng cho học viên giỏi, lễ gắn quân hàm cho học viên tốt nghiệp, lễ tuyên dương điển hình... đều mang sắc thái nghi lễ trang trọng. Khi cá nhân được vinh danh trước toàn đơn vị, vinh dự cá nhân trở thành niềm tự hào chung, lan tỏa động lực tích cực tới đồng đội. Đây cũng là cách xây dựng văn hóa thi đua lành mạnh trong nhà trường: thông qua nghi lễ, các giá trị tốt đẹp như tinh thần học tập, rèn luyện giỏi được tôn vinh, nhân rộng.

Có thể nói, nghi lễ chính là “chất men tinh thần” tạo nên sức mạnh đại đoàn kết và ý chí quyết thắng cho tập thể người học trong quân đội. Vai trò kết nối tập thể, khơi dậy tự hào và trách nhiệm của nghi lễ trong nhà trường quân đội trở nên rõ nét. Nhờ những nghi thức trang nghiêm, tính đoàn kết, thống nhất trong đơn vị được củng cố; học viên thêm yêu mến, gắn bó với màu cờ sắc áo quân đội; đồng thời mỗi người tự ý thức được trách nhiệm phải phấn đấu, rèn luyện xứng đáng với truyền thống và niềm tin mà Tổ quốc, quân đội gửi gắm.

Bốn là, xây dựng môi trường sư phạm quân sự mẫu mực

Một vai trò quan trọng khác của nghi lễ trong nhà trường quân đội là góp phần xây dựng đời sống văn hóa lành mạnh, môi trường sư phạm mẫu mực cho đơn vị với 85,5% ý kiến cán bộ, giảng viên và 69,8% ý kiến học viên tán thành. Nghi lễ chính là một bộ phận cấu thành của môi trường văn hóa quân sự, tạo ra những chuẩn mực giá trị và cảnh quan văn hóa đặc thù trong nhà trường.

Trước hết, việc tổ chức các nghi lễ trang trọng, thống nhất tạo nên diện mạo chính quy, hiện đại cho nhà trường. Những buổi lễ chào cờ, duyệt đội ngũ, lễ kỷ niệm... được tiến hành với cờ hoa, khẩu hiệu, quân nhạc, quân phục chỉnh tề, đội hình ngay ngắn, đã trở thành hình ảnh quen thuộc đầy tính biểu tượng của quân đội. Qua đó, học viên cảm nhận được môi trường đang học tập giàu kỷ cương, trật tự và văn hóa cao. Điều này đặc biệt quan trọng trong bối cảnh xây dựng QĐNDVN “cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại” hiện nay.

Mặt khác, các nghi lễ góp phần phát huy truyền thống hiếu học và tôn sư trọng đạo trong môi trường sư phạm quân sự. Hằng năm, vào dịp ngày Nhà giáo Việt Nam (20-11), các nhà trường quân đội đều tổ chức trọng thể lễ mít tinh kỷ niệm và nhiều hoạt động tri ân sôi nổi. Quan sát thực tế cho thấy: từ đầu tháng 11, các cơ quan chức năng phối hợp cùng đoàn thể tổ chức hội thảo, tọa đàm tôn vinh thầy cô (với các chủ đề như “Tình thầy - trò”, “Người lái đò thầm lặng”...); phát động “Tuần học tập kiểu mẫu”; thao giảng cấp khoa, cấp trường...; đẩy mạnh tuyên truyền qua hệ thống truyền thanh, bảng tin; tổ chức văn nghệ, thi thể thao trong toàn trường. Đỉnh cao là Lễ mít tinh với sự tham dự của lãnh đạo, khách mời và toàn thể cán bộ, giảng viên, học viên, trong đó học viên các đơn vị đến tặng hoa

tri ân các khoa, cán bộ giáo viên. Những nghi lễ và hoạt động này đã tạo nên không gian văn hóa sư phạm - quân sự đặc thù, vừa âm áp nghĩa tình thầy trò, vừa trang nghiêm kỷ luật. Đồng thời, chúng góp phần chuyển hóa văn hóa, củng cố niềm tin của người học vào các giá trị giáo dục cốt lõi mà nhà trường và người thầy làm đại diện.

Nghi lễ cũng là một hình thức sinh hoạt văn hóa tinh thần lành mạnh cho cán bộ, học viên trong trường. Bên cạnh giờ học, giờ huấn luyện căng thẳng, những giờ phút trang nghiêm trong lễ chào cờ đầu tuần, hay không khí hồ hởi của lễ khai giảng, lễ kỷ niệm ngày Nhà giáo Việt Nam, lễ kết nạp... chính là những trải nghiệm cảm xúc tập thể tích cực, giúp đời sống tinh thần của học viên phong phú hơn. Việc nhà trường tổ chức tốt các nghi lễ, hoạt động tập thể góp phần đẩy lùi các hiện tượng tiêu cực, làm phong phú đời sống tinh thần trong nhà trường. Nhờ vậy, môi trường sư phạm trở nên vui tươi, lành mạnh mà vẫn giàu tính giáo dục. Thông qua nghi lễ, nhà trường quân đội rèn luyện cho học viên phong thái tự tin, kỹ năng chỉ huy, tổ chức hoạt động tập thể, tác phong quân nhân - những yếu tố cần thiết cho người cán bộ chỉ huy sau này. Đây là hành trang để họ về đơn vị công tác có thể chủ động tổ chức các hoạt động quần chúng, thực hiện tốt công tác Đảng - công tác chính trị ở đơn vị.

Tóm lại, nghi lễ giữ vai trò như “chất keo” gắn kết và nâng cao chất lượng văn hóa, giáo dục trong nhà trường quân đội. Một nhà trường phát huy tốt các nghi lễ truyền thống sẽ có môi trường kỷ cương, nề nếp, đời sống tập thể phong phú và bản sắc rõ rệt. Điều này góp phần định hình nhân cách, lối sống văn hóa cho học viên. Ngược lại, nếu xem nhẹ nghi lễ, môi trường giáo dục có nguy cơ trở nên nhạt nhòa, thiếu điểm tựa tinh thần và kém đi tính chính quy vốn có của quân đội.

Để nghi lễ tiếp tục thực hiện tốt vai trò giáo dục trong nhà trường quân đội, cần có những giải pháp đồng bộ nhằm khắc phục hạn chế và đổi mới phù hợp với thể chế hiện nay:

Thứ nhất, tăng cường giáo dục cho học viên về ý nghĩa của từng nghi lễ, giúp họ hiểu rõ giá trị biểu tượng và mục đích giáo dục của nghi lễ. Nhà trường có thể lồng ghép nội dung giải thích truyền thống, ý nghĩa lịch sử vào các buổi sinh hoạt trước khi tổ chức nghi lễ lớn, hoặc thông qua giảng viên, cán bộ

quản lý tuyên truyền cho học viên. Khi học viên thấm nhuần ý nghĩa, họ sẽ tham gia nghi lễ một cách chủ động, tự giác và trân trọng hơn, tránh tình trạng làm đôi phó hay xem nhẹ.

Thứ hai, đổi mới nội dung và hình thức tổ chức nghi lễ cho sinh động, hấp dẫn, phù hợp với tâm lý người trẻ. Bên cạnh các nghi thức bắt buộc theo điều lệnh, có thể bổ sung những tiết mục minh họa, trình diễn sáng tạo để truyền tải thông điệp hiệu quả hơn. Việc áp dụng công nghệ hiện đại (âm thanh, ánh sáng, màn hình LED) vào nghi lễ cũng giúp tăng tính hấp dẫn trực quan, gây ấn tượng mạnh với người tham gia. Tuy nhiên, cần đảm bảo các đổi mới vẫn nằm trong khuôn khổ cho phép, không làm mất đi tính trang nghiêm cần có của nghi lễ quân đội.

Thứ ba, phát huy vai trò nêu gương của cán bộ, chỉ huy trong thực hiện nghi lễ. Lãnh đạo, chỉ huy đơn vị phải thật sự coi trọng và gương mẫu tham gia đầy đủ, nghiêm túc mọi nghi lễ của nhà trường. Khi cán bộ cấp trên đứng cùng hàng ngũ với học viên, thực hiện đúng động tác, khẩu lệnh, chính là bài học trực quan về kỷ luật và truyền thống cho lớp trẻ. Ngược lại, nếu người chỉ huy lơ là, làm qua loa, chần chẫn học viên phía dưới sẽ thiếu tôn trọng và thiếu nhiệt tình. Do đó, trách nhiệm của cấp ủy, chỉ huy các cấp là phải đưa việc thực hiện nghi lễ vào nền nếp, xem đây là một tiêu chí đánh giá chất lượng rèn luyện của đơn vị mình. Đồng thời, cần làm tốt công tác tổ chức, phân công điều hành nghi lễ một cách nhịp nhàng, tránh sai sót làm giảm uy tín người chỉ huy trước đơn vị.

Thứ tư, đảm bảo điều kiện vật chất và thời gian hợp lý cho các hoạt động nghi lễ. Nhà trường cần đầu tư, nâng cấp các thiết chế văn hóa như nhà truyền thống, hội trường... phục vụ tốt cho các sự kiện lễ. Trang thiết bị âm thanh, quân kỳ, quân nhạc, trang phục lễ cũng phải được chuẩn bị chu đáo. Mặt khác, công tác lập kế hoạch cần khoa học để bố trí lịch nghi lễ đan xen với chương trình học, huấn luyện một cách cân đối, tránh dồn dập nhiều sự kiện trong thời gian ngắn, gây quá tải cho học viên. Sau mỗi sự kiện lớn, nên có sơ kết, rút kinh nghiệm nhằm làm tốt hơn ở lần tổ chức tiếp theo.

Thứ năm, kết hợp chặt chẽ giữa nghi lễ chính khóa và hoạt động ngoại khóa, phong trào thi đua. Để phát huy tối đa hiệu quả giáo dục, các nghi lễ cần được hỗ trợ bởi các hoạt động ngoại khóa sinh

động giúp học viên trải nghiệm sâu hơn. Sự kết hợp hài hòa giữa “lễ” và “hội”, giữa nghi thức trang nghiêm và hoạt động thực tiễn sẽ tạo nên tác động kép, vừa tác động lý trí, vừa thấm sâu vào tình cảm, giúp giá trị giáo dục của nghi lễ bền vững hơn.

Trong bối cảnh toàn quân đẩy mạnh xây dựng QĐNDVN “cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại”, việc giữ gìn và phát huy các giá trị văn hóa quân sự thông qua nghi lễ càng có ý nghĩa thiết thực. Nghi lễ chính là sợi dây kết nối quá khứ với hiện tại, nối tiếp truyền thống với tương lai, góp phần hun đúc nên lớp lớp cán bộ, sĩ quan trẻ vừa hồng, vừa chuyên.

3. Kết luận

Nghi lễ trong nhà trường QĐNDVN hiện nay vừa mang ý nghĩa thiêng liêng, cao đẹp, vừa là công cụ giáo dục đầy sức thuyết phục đối với cán bộ, giảng viên, học viên. Các nghi lễ như sợi chỉ đỏ nối liền quá khứ hào hùng của quân đội với hiện tại và tương lai, truyền tải cho thế hệ trẻ quân nhân những giá trị bất biến về lòng yêu nước, trung thành, kỷ luật và đoàn kết. Đồng thời, nghi lễ là phương tiện sư phạm đặc thù để rèn luyện bản lĩnh, tác phong, ý thức tổ chức kỷ luật - những phẩm chất không thể thiếu của người sĩ quan, quân nhân trong tình hình mới. Trong giai đoạn tới, nhiệm vụ xây dựng QĐNDVN “cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại” đòi hỏi mỗi nhà trường quân đội phải làm cho mỗi nghi lễ thực sự trở thành bài học sống động khắc sâu vào tâm khảm cán bộ, giảng viên, học viên, thôi thúc họ phấn đấu trưởng thành ■

N.T.M.T

Tài liệu tham khảo

1. Cục Quân huấn, *Hướng dẫn tổ chức nghi lễ trong Quân đội*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội, 2004.
2. Nguyễn Vũ Bích Hiền (chủ biên), Nguyễn Thị Minh Nguyệt, Nguyễn Xuân Thanh, *Giáo trình Văn hóa tổ chức (vận dụng vào phân tích văn hóa nhà trường)*, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội, 2022.
3. Kết quả khảo sát của tác giả tại Học viện Kỹ thuật Quân sự, Học viện Chính trị - Bộ Quốc phòng, Trường Sĩ quan Pháo binh từ 1-12-2024 đến 20-4-2025.

Ngày Tòa soạn nhận bài: 15-9-2025; Ngày phản biện, đánh giá, sửa chữa: 15-10-2025; Ngày duyệt đăng: 26-10-2025.